

Příloha 1 – vybraný strukturovaný rozhovor s učitelem ze základní školy Y

Základní informace – učitelé

1. *Zkusil/a byste popsat vlastními slovy, co znamená klima školní třídy?*
  - Celková atmosféra, vztahy ve třídě, pracovní naladění. Může být bezpečné klima, aby se děti cítili dobře a mohli v klidu pracovat. Celková nálada ve třídě složená vztahy mezi žáky mezi žáky, žáky s učitelem.
2. *Je pro Vás péče o klima třídy důležitá? Proč?*
  - Péče je hodně důležitá. Bez zdravého prostředí jdou obtížněji další věci.
3. *Jaká je délka Vaší praxe?*
  - Dvacet sedm let.
4. *Jak dlouho na této škole vyučujete?*
  - Dohromady devatenáct let, s přerušáním pět let, kdy jsem byla na mateřské dovolené.
5. *Nachází se ve škole speciální pedagog, psycholog, asistent pedagoga?*
  - Ve škole máme speciálního pedagoga a psychologa, asistenta ne.
6. *Máte předchozí zkušenosti s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami? Pokud ano, s jakými?*
  - Ano, mám.
  - Dyslexie, ortografie, ADHD, ADD, žáka s těžkou vadou řeči, který byl přerazen do tehdejší speciální školy.
7. *Jak dlouho nyní vyučujete třídu se žákem/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (příp. pomaleji/rychleji chápající děti)?*
  - Třídu vyučuji třetím rokem.
8. *Nachází se nyní ve Vaší třídě asistent pedagoga?*
  - Ne.
9. *Spolupracovala jste již někdy s asistentem pedagoga?*
  - Ne.

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

1. *O jaký druh SVP se jedná?*
  - Je to žák s diagnózou ADD, lehkou mentální retardací, 2.stupeň.
2. *Vnímáte daného žáka se SVP jako narušitele třídního klimatu?*

- Rozhodně ano.
3. *Byl žák v kolektivu třídy již od počátku 1. ročníku? Pokud ne, v kterém ročníku přišel?*
- Ne, do kolektivu přišel nestandardně koncem prvního ročníku, kdy byl ze zdravotních důvodů přeřazen z druhého ročníku.
4. *Jaké byly první projevy, které začaly ovlivňovat klima školní třídy?*
- Nemluvnost, nízká úroveň spolupráce, odmítání plnění náhradního úkolu, skryté i otevřené schválnosti vůči ostatním spolužákům, žalování, lhaní, zablokování.
- 4.1. *Kdy se začaly projevat?*
- Ihned.
- 4.2. *Objevovaly se projevy napříč předměty, nebo jen například v určitých předmětech?*
- „Problémy nastávaly především v matematice.“
- 4.2.1. *Pokud se projevy objevovaly napříč předměty, kdy obvykle?*
- Problémy se objevovaly více ke konci vyučovacích hodin, konci vyučování, konci roku nebo v závislosti na učivu.
- 4.2.2. *V jakých situacích se projevy obvykle vyskytovaly?*
- Různě, nepředvídatelně. Často nebyl schopný skupinové práce.
- 4.2.3. *Ve kterých chvílích byl žák začlenitelný?*
- Zpravidla jen individuálním přístupem učitele.
- 4.3. *Gradovaly problémy s narušováním klimatu třídy rychle nebo pozvolna?*
- Problémy gradovaly pozvolna, díky medikamentům se z počátku školního roku daly zvládat. Nyní už nestačí nejvyšší doporučená dávka medikamentů a problémů přibývá.
5. *Byla/jste při organizaci výuky, třídních akcí určitým způsobem omezena kvůli žáku se SVP žáku?*
- „Ano, nerad pracuje ve skupinách. Vůči některým spolužákům projevuje menší i větší nelibost až nesnášenlivost.“

1. Jaký postoj měla rodina žáka:

1.1. *na začátku, kdy jste upozornila na možný problém?*

- Na první obtíže upozornila po prvním pololetí rodinu učitelka 1. ročníku. Navrhla a se souhlasem matky objednala žáka k vyšetření v PPP. Otec se k žádným

jednáním nikdy nedostavil. Koncem 1. ročníku začala komunikace s rodinou vážnout.

1.2. *v průběhu vyšetřování odborníky? Jak dlouho tato doba trvala?*

- Žák byl vyšetřen v PPP poradně až na začátku 2. ročníku. Třídní vyučující požádal o přešetření v PPP z důvodu, že žákovi nebyl přiznán stupeň podpůrných opatření. Další vyšetřování dětským lékařem, speciálním pedagogem, dětským psychologem v původní PPP, dětským psychologem, kterého si zvolila rodina a dětským psychiatrem byla velmi dlouhá. Také byla ovlivněna častou nemocností žáka, dlouhodobou nepřítomností psychologa v PPP. Po tu dobu, než se žákovi stanovila konečná diagnóza, se postoj matky velmi změnil. Přestala komunikovat s třídním vyučujícím až do úplného odmítání cokoliv s ní řešit. Další komunikaci se školou si podmínila jednáním s výchovným poradcem a ředitelem školy. I tato komunikace a spolupráce začala vážnout. Žák byl natolik ovlivněn rodinou, že odmítal docházku do školy, odmítal návštěvu kroužků, družiny. Přechodně byl umístěn do 3. ročníku, kde byl nablízku svému staršímu bratru.

1.3. *po stanovení diagnostiky?*

- Po stanovení diagnostiky byl ze zdravotních důvodů přeřazen do 1. ročníku. Matka přijala doporučení od dětského psychiatra a akceptovala rozhodnutí školy o přeřazení žáka z druhého ročníku do prvního ročníku ještě v průběhu školního roku.

1.4. *nyiní?*

- Matka nyní komunikuje pouze se mnou a se speciálním pedagogem, který žáka doučuje.

❖ *Doplňující otázky (konkrétní zaměření na žáka se SVP):*

1. *Žák s LMP*

1.1. *Byla žákovi zavedena v průběhu školního roku medikace?*

- Ano.

1.1.1. *Pokud ano, jak jej medikace ovlivnila?*

- Léky byly zpočátku účinné, později, i když dávkování mohlo být dle potřeby zvýšeno, ztrácely účinnost.

Reakce spolužáků na žáka

1. *Myslíte si, že si ostatní uvědomovali, že je narušitel klimatu?*

- Ano.

2. *Dokázali spolužáci s žákem koexistovat?*

- Ano, do určité míry.

3. *Jak ostatní žáci reagovali na narušování klimatu třídy?*

- Stížnostmi u vyučujícího o řešení problémů, „žalováním“, údivem nad spolužákovým chováním, lhostejností.

4. *Ujal se někdo ze spolužáků ve třídě tohoto žáka?*

- Částečně ano, ale i tyto postoje se časem změnilly k lhostejnosti nebo odmítání.

5. *Měnily se se zhoršujícím se klimatem reakce spolužáků na daného žáka?*

- Ano, jeden spolužák jevil a jeví výraznou nevoli vůči tomuto žákovi.

6. *Změnil se podle Vás pohled spolužáků na daného žáka po zařazení aktivit (vámi, speciálního pedagoga, školního psychologa či instituce) podporující klima školní třídy?*

- Ne, nebylo možno ovlivnit s kladným výsledkem.

Odborná pomoc žákovi se SVP

1. *Jak jste pracovala s daným žákem ještě před vyšetřením v PPP?*

- Vzhledem k tomu, že jsem se ani, já ani ostatní kolegové s žákem s těmito obtížemi dosud nesetkali, pracovala jsem na základě doporučení dětského psychiatra.

2. *Byla tato práce něčím ztěžována?*

- Byla ztěžována samotným žákem a přístupem rodiny.

3. *Konzultovala jste vzniklou situaci se svými kolegy, školním psychologem, speciálním pedagogem či vedením školy?*

- Ano, se všemi kompetentními a se všemi, kteří s ním v průběhu předškolní a školní docházky pracovali, vyšetřovali jej, doučovali jej ...

3.1. Pokud ano, co vám doporučili?

- Do stanovení diagnózy byly rady a doporučení ovlivněné tím, jakou měli jednotliví pracovníci s žákem zkušenost.

3.2. Studovala jste odbornou literaturu či odborné články zaměřené na projevy, které žák vykazoval?

- Ano.

4. Vytvořila jste pro žáka nějaké pomůcky před vyšetřením v PPP?

- Ne, pracovala jsem se známými a používanými pomůckami.

5. Změnila se situace po zavedení doporučených opatření z vyšetření PPP?

- Ne.

Péče o klima školní třídy

1. Jak jste reagovala, když se zhoršilo klima třídy?

- Do stanovení diagnózy jsem pracovala se známými a používanými pomůckami a začleňovala hry na podporu vztahů mezi žáky.

1.1. Osvědčily se dané aktivity ke zlepšení klimatu nebo se incidenty i nadále opakovaly?

- Ojedinele a krátkodobě.

2. Měřila jste klima své třídy?

- Ne, klima třídy měřil školní psycholog v rámci průzkumu klimatu třídy na škole.

3. Odpovídal výsledek měření klimatu třídy Vašemu odhadu/předpokladu?

- Ano.

4. Jak jste po měření klimatu dále pečovala o klima třídy?

- Řídila jsem se doporučeními od dětského psychiatra.

4.1. Hledala jste inspiraci ohledně péče o klima školní třídy u svých kolegů, v odborné literatuře či jinde?

- Ano, také.

5. *Změnila se Vaše péče o klima školní třídy po vyšetření žáka v PPP?*

- Ne, po vyšetření v PPP, ale po vyšetření dětským psychologem.
- Dětský psychiatr doporučil tomuto žákovi medikamentózní léčbu. Léky pro uvolnění tenze užívá pod mým dohledem ve škole. Při zhoršujících se projevech je možné dávku zvýšit. Na konci 1.ročníku, kdy se dostal do našeho kolektivu, který znal z návštěvy společné družiny, se problémy i přes medikamentózní léčbu záhy vyskytly. Po zahájení 2. ročníku se pozvolna problémy začaly vyskytovat častěji v důsledku přibývání nového učiva. Totéž se opakuje nyní ve 3. ročníku, kdy se po 1. pololetí začal žákův stav opět zhoršovat.

5.1. *Zúčastnila jste se se svou třídou nějakého programu či projektu na podporu vztahů ve třídě?*

- Ne.

6. *Daří se Vám zavedením například osvědčených aktivit a rituálů udržovat vzájemné pozitivní chování žáků?*

- Občasně.

7. *Vnímáte daného žáka se SVP (příp. pomaleji/rychleji chápajícího žáka) jako nepřekonatelného narušitele třídního klimatu?*

- Ano, tento žák je výrazný narušitel třídního klimatu.

7.1. *Co podle Vás může zmírnit narušování klimatu daným žákem?*

- Ke zlepšení klimatu ve třídě může přispět zlepšení zdravotního a psychického stavu žáka nebo spoluprací s asistentem pedagoga.

8. *Jsou podle Vašich zkušeností žáci se SVP významně často narušiteli třídního klimatu?*

- Ano, v mé praxi jsem se setkala především s žáky se SVP, kteří těmito narušiteli byli.

Příloha 2 – vybrané dotazníkové šetření o dvou položkách žáka ze 4. třídy a žáka z 5. třídy základní školy X

Co Tě ve třídě při vyučování nejvíce ruší?

- Žák 4. třída: „hluk“
- Žák 5. třída: „vedlejší třída“

Při vyučování se nemohu soustředit, když:

- Žák 4. třída: „když si někdo povídá“
- Žák 5. třída: „když někdo něco komentuje“